

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

داکر غیبی و خدایی

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم

نام جزوه: دادگر غیبی و خدایی

نویسنده: هیأت تحریریه موسسه در راه حق

ناشر: موسسه در راه حق

نوبت چاپ: مکرر

تاریخ چاپ: ۱۳۹۶ هـ ش

چاپخانه: سلمان فارسی

نشانی: قم، خیابان آیت الله مرعشی نجفی (ارم)

کوچه ۲۰ - پلاک ۱۰ - موسسه در راه حق

تلفن: ۲-۳۷۷۴۳۲۲۱ (۰۲۵)

www.darrahehaq.com

سامانه پاسخگویی پیامکی: ۱۰۰۰۲۲۲۳۳۳

رایگان

فهرست مطالب

- عقیده به حضرت مهدی (عج) و اصلاح جهانی ۶
- قرآن و اعتقاد به حضرت مهدی (عج) ۸
- مهدویت در منابع اهل تسنن ۱۲
- مصلح غیبی از نظر شیعه ۱۷
- موضوع و تعداد حدیث‌ها ۱۹
- نظر دانشمندان جامعه‌شناسی ۲۷
- طول عمر آن حضرت ۲۹
- غیبت امام عصر (عج) ۳۶
- چرا امام زمان (عج) غایب است؟ ۴۲
- فواید وجود امام غایب (عج) ۴۹

درس‌هایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۵

امام راهبر دادگر حضرت مهدی (عج) در سال ۲۵۵ هجری قمری نیمه‌ی شعبان^۱، در شهر سامرا (سرّمن رأی) به دنیا آمد و در سال ۲۶۰ که پدر بزرگوارش از دنیا رفت، به مقام والای امامت رسید. کتیه و نام آن حضرت چون کتیه و نام پیامبر گرامی اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ است. پدرش، امام یازدهم شیعیان، حضرت امام حسن عسکری عَلَيْهِ السَّلَام و مادرش بانوی بزرگ «نرگس» عَلَيْهَا السَّلَام سلام الله علیها می‌باشد.

آن حضرت از روز نخست، به جهاتی برآشکار نمی‌شدند و مردم تا حدود هفتادسال به‌وسیله‌ی

۶ / دادگر غیبی و خدایی

نایب‌های خاص آن حضرت با ایشان ارتباط داشتند. (نایب‌های خاص آن حضرت به ترتیب عبارت بودند از عثمان بن سعید، محمد بن عثمان، حسین بن روح و علی بن محمد سمري) این دوران هفتادساله را غیبت صغری می‌نامند و از آن پس غیبت کبری آغاز می‌گردد.

در زمان غیبت کبری تا هنگام ظهور، دیگر هیچ‌کس به‌عنوان نایب خاص تعیین نشده است و نمی‌شود و مردم وظیفه دارند به فقها و راویان حدیث که متخصص در امور دینی هستند؛ رجوع کنند.

عقیده به حضرت مهدی (عج) و اصلاح جهانی

اعتقاد به ظهور حضرت مهدی منتظر (عج) و مصلح

درس‌هایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۷

جهانی، ویژه‌ی شیعه نیست؛ دیگر فرقه‌های اسلامی و حتی غیر اسلامی نیز چون یهود، نصاری و دانشمندان بزرگ جهان، ظهور یک مصلح بزرگ غیبی را باور دارند. در زبور داود چنین آمده است:

«...اما منتظران خداوند، وارث زمین خواهند بود... حلیمان وارث زمین خواهند شد و از فراوانی سلامتی بهره خواهند برد... صالحان را خداوند تأیید می‌کند... خداوند روزهای کاملان را می‌داند و میراث ایشان جاودان خواهد بود... آنان که از وی برکت یابند، وارث زمین گردند و اما آنان که لعن شده‌اند، از روی زمین برکنده خواهند شد... صالحان وارث زمین و در آن تا همیشه ساکن خواهند بود»^۱.

۸ / دادگر غیبی و خدایی

قرآن و اعتقاد به حضرت مهدی (عج)

در قرآن کریم، وعده داده شده که روزی حق پرستان و مردم شایسته‌ی جهان، قدرت و حکومت جهانی را به دست می‌گیرند و دین گرامی اسلام بر ادیان سراسر گیتی چیره می‌گردد و هم آیات دیگری است که به حضرت مهدی (عج) تفسیر و تأویل شده است:

۱. وَ لَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ

الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ^۱.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۹

ما (از پی آن کتاب) در زبور نوشتیم که بندگان شایسته‌ی ما وارث زمین خواهند شد.^۱

۲- وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لِيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا...^۲

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و عمل‌های شایسته انجام داده‌اند؛ وعده داده که آنان را

۱. عبارت زبور را قبلاً نقل کردیم که در آنجا همین مضمون را اعلام داشته که مردم شایسته‌ی، حکومت جهان را به عهده می‌گیرند.

۲. سوره‌ی نور، آیه‌ی ۵۵.

۱۰ / دادگر غیبی و خدایی

خلیفه‌ی زمین گرداند. چنان‌که به گذشتگان را گرانبده بود و دینی را که خدا برایشان پسندیده است استوار سازد و ترس آنان را به ایمنی تبدیل کند، مرا (خدا) (را) عبادت می‌کنند و چیزی را شریک من (خدا) نمی‌گمارند.

۳- هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ
لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ
الْمُشْرِكُونَ^۱.

اوست که پیامبرش را با هدایت و دین حق فرستاد تا بر همه‌ی دین‌ها چیره گردد، گرچه مشرکان را خوش نیاید.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۱۱

۴ - وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي

الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أُمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ^۱.

اراده کرده ایم که بر ناتوانان (خداپرستانی که

زیر بار ستم قدرت‌های ستمگر، ناتوان شده‌اند) منت

بگذاریم و آنان را پیشوا و وارث زمین گردانیم.

از آیه‌های بالا، به خوبی برمی آید که سرانجام،

جهان به دست بندگان شایسته‌ی خدا خواهد افتاد و

انان رهبر و پیشوای جهانیان خواهند گردید و دین

اسلام بر همه‌ی دین‌ها پیروز خواهد شد.^۲

۱. سوره‌ی قصص، آیه‌ی ۵.

۲. آیه‌های دیگری که به کمک روایات، به حضرت

مهدی(عج) تفسیر و تأویل شده است (مانند آیه‌ی الذِّينَ

يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَ آیه‌ی اَمِنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَا وَ غَيْرَ ←

مهدویت در منابع اهل تسنن

در این زمینه، دانشمندان اهل تسنن، روایت‌های بسیار از راویانی که خود به آنان ایمان دارند؛ از پیامبر گرامی اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ نقل کرده‌اند از مجموع آن روایت‌ها چنین برمی‌آید که امامان دوازده نفر و همه‌ی آن‌ها از قریش می‌باشند.

مهدی موعود (عج) از دودمان آن حضرت و از فرزندان حضرت علی و زهرا عَلَيْهِمَا السَّلَام است و در بسیاری از آن‌ها تصریح شده است که وی از نسل امام حسین عَلَيْهِ السَّلَام می‌باشد. آنان درباره‌ی مهدی موعود،

→ آن) فراوان است که مرحوم سید هاشم بحرانی، در کتاب «المحجة فیما نزل فی القائم الحجة» قسمت مهمی از آن‌ها را جمع آورده است.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۱۳

صدها حدیث در بیشتر از ۷۰ کتاب از منابع معتبر و
پرازش خود ثبت و ضبط کرده‌اند که برای نمونه به
برخی از آن‌ها اشاره می‌گردد:

مسند تألیف احمد بن حنبل متوفای ۲۴۱

هجری.

صحیح بخاری تألیف بخاری متوفای ۲۵۶

هجری صحیح مسلم.

تألیف مسلم بن حجاج نیشابوری متوفای

۲۶۱ هجری.

سنن ابی داود تألیف سلیمان بن اشعث

سجستانی متوفای ۲۷۵ هجری.

صحیح ترمذی تألیف محمد

بن عیسی ترمذی متوفای ۲۷۹ هجری

۱۴ / دادگر غیبی و خدایی

مؤلفین کتاب‌های بالا - که هر یک از
معتبرترین کتاب‌های اهل تسنن می‌باشد - یا پیش از
ولادت امام زمان (سال ۲۵۵ هجری) و یا اندی بعد از
تولد آن حضرت در گذشته‌اند.

و نیز:

مصاییح السنه تألیف بغوی متوفای ۵۱۶

هجری

جامع الاصول تألیف ابن اثیر متوفای ۶۰۶

هجری

الفتوحات المکیه تألیف محی الدین عربی

متوفای ۶۳۸ هجری

تذکره الخواص تألیف سبط ابن جوزی

متوفای ۶۵۴ هجری

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۱۵

فرائدالسمطین تألیف حموی متوفای ۷۱۶

هجری

صواعق تألیف ابن حجرهیشمی متوفای ۹۷۳

هجری

ینابیع المودة تألیف شیخ سلیمان قندوزی

متوفای ۱۲۹۳ هجری

عده‌ای از دانشمندان اهل تسنن درباره‌ی امام

زمان (عج) کتاب ویژه‌ای تألیف کرده‌اند؛ از آن جمله:

۱- البیان فی اخبار صاحب الزّمان، تألیف

علامه گنجی شافعی.

۲- عقدالدّررفی اخبارالامام المنتظر، تألیف

شیخ جمال الدین یوسف الدمشقی.

١٦ / دادگر غیبی و خدایی

٣- مهدی آل الرسول، تألیف علی بن سلطان
محمدالهروی الحنفی.

٤ - کتاب المهدی، تألیف ابی داود.

٥ - علامات المهدی، تألیف جلال الدین
سیوطی.

٦ - مناقب المهدی، تألیف حافظ ابی نعیم
اصفہانی.

٧ - القول المختصر فی علامات المهدی
المنتظر، تألیف ابن حجر.

٨ - البرهان فی علامات مهدی آخر الزمان،
تألیف ملاعلی متقی.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۱۷

۹ - اربعین حدیث فی المهدی، تألیف

ابی العلاء همدانی و غیر آن^۱.

مصلح غیبی از نظر شیعه

متجاوز از سه هزار حدیث از پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ و از امامان پاک؛ درباره‌ی امام زمان (عج) در دست داریم. از آن‌ها استفاده می‌شود که: «امام زمان (عج)، نهمین پسر حسین بن علی عَلَيْهِ السَّلَام است. پدرش حضرت امام حسن عسکری عَلَيْهِ السَّلَام، مادرش نرجس خاتون، نامش همنام با پیغمبر آخر الزمان، لقبش مهدی... می‌باشد؛ و در زمان پدر در سامرا به دنیا آمده و در کودکی پدرش را از

۱. کشف الظنون، ج ۲ و ۱؛ هدیه العارفین ج ۲

و ۱؛ ایضاح المکنون - نوید امن و امان.

دست داده و تا امروز نیز زنده است و تا بدان هنگام که خدا بخواهد زنده می ماند و روزی چهره خواهد گشود و دنیا را پر از داد خواهد کرد از پس آن که از ستم انباشته شده باشد و به جهاتی، اینک از دیده ی مردم پنهان است.

و چون بیاید - که مقدمش گرمی باد - پشت به خانه ی کعبه بر دیوار تکیه خواهد زد و بانگ برمی دارد و یاران خود را که ۳۱۳ نفرند می طلبد. اطراف او را می گیرند. عیسی علیه السلام از آسمان به زمین خواهد آمد و به جماعت با آن حضرت نماز خواهد خواند. آن گرمی، احکام اسلام را در سراسر جهان می گسترد و دنیا چون بهشت خواهد شد.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۱۹

حدیث‌هایی که دانشمندان شیعه و سنی، در زمینه‌های مختلف درباره‌ی آن گرامی نقل کرده‌اند بسیار است و در کتاب‌هایی مانند بحارالانوار و منتخب الاثر ذکر شده است. در اینجا ما نخست فهرست برخی از آن‌ها را که مؤلف منتخب الاثر در کتاب خود آورده است و سپس متن چند خبر را نقل می‌کنیم:

موضوع و تعداد حدیث‌ها

روایاتی که در آن‌ها نقل شده که امامان دوازده نفرند و اوّل آن‌ها علی علیه السلام و آخر آنان مهدی (عج) است: ۵۸ احادیثی که به ظهور آن حضرت مژده

می‌دهد: ۶۵۷

۲۰ / دادگر غیبی و خدایی

روایاتی که آن حضرت را از دودمان

پیغمبر ﷺ می‌داند: ۳۸۹

روایاتی که می‌گوید: اسم و کنیه او مانند

پیغمبر ﷺ است: ۴۸

روایاتی که آن بزرگوار را از فرزندان

امیرالمؤمنین علی علیه السلام می‌داند: ۲۱۴

روایاتی که آن بزرگوار را از فرزندان حضرت

فاطمه علیها السلام می‌داند: ۱۹۲

روایاتی که آن بزرگوار را از فرزندان امام

حسین علیه السلام می‌داند: ۱۸۵

روایاتی آن بزرگوار را نهمین فرزند امام

حسین علیه السلام می‌داند: ۱۴۸

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۲۱

روایاتی که آن بزرگوار را از فرزندان امام

زین العابدین علیه السلام می داند: ۱۸۵

روایاتی که آن بزرگوار را از فرزندان امام

باقر علیه السلام می داند: ۱۰۳

روایاتی که می گوید او از فرزندان امام جعفر

صادق علیه السلام است: ۱۰۳

روایاتی که می گوید او از فرزندان امام موسی

کاظم علیه السلام است: ۱۰۱

روایاتی که می گوید او چهارمین فرزند امام

رضا علیه السلام است: ۹۵

روایاتی که می گوید او سومین فرزند امام

جواد علیه السلام است: ۹۰

۲۲ / دادگر غیبی و خدایی

روایاتی که می‌گوید او از فرزندان امام

هادی علیه السلام است: ۹۰

روایاتی که می‌گوید او فرزند امام حسن

عسکری علیه السلام است: ۱۴۶

روایاتی که می‌گوید اسم پدرش حسن

است: ۱۴۷

روایاتی که می‌گوید جهان را از عدالت پر

می‌کند: ۱۲۳

روایاتی که غیبت او را طولانی دانسته

است: ۹۱

روایاتی که طول عمر آن حضرت را بیان

می‌کند: ۳۱۸

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۲۳

روایاتی که می‌گویند دین اسلام به وسیله‌ی او

جهانی می‌شود: ۴۷

روایاتی که می‌گویند او امام دوازدهم و آخرین

امام است: ۱۳۶

با توجه به ارقام یادشده در بالا و سایر

احادیث، آشکار می‌گردد که روایت‌هایی که درباره‌ی

آن حضرت وارد شده از حدّ تواتر تجاوز کرده و در

کمتر موضوعی از موضوعات دینی تا این حد روایت

وارد شده است. و از این نظر هر کس به اسلام و

پیامبر گرامی آن ایمان آورده، ناگزیر باید به وجود

گرامی مهدی موعود که در غیبت به سر می‌برد، ایمان

راسخ داشته باشد.

اینک متن چند خبر:

۱- مؤلف ینابیع المودّه در کتاب مزبور نقل

کرده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: مهدی از فرزندان من است. غیبتی دارد و هنگامی که ظاهر شود زمین را پر از عدل و داد می‌سازد پس از آن که پر از جور و ستم باشد^۱.

۲- و نیز در همان کتاب آمده است که سلمان

فارسی می‌گوید: نزد پیامبر رفتم درحالی که حسین بن علی علیه السلام در دامان مبارکش نشسته بود و آن حضرت بر چشم و دهانش بوسه می‌زد و می‌فرمود: تو آقا و آقازاده و برادر آقا هستی تو امام و امامزاده و برادر امامی. تو حجّت و فرزند حجّت و برادر حجّتی و تو

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۲۵

پدر نه حجت هستی که نهمین آنها قائم خواهد بود.^۱

۳- ابن ابی دلف می گوید: از حضرت علی بن

محمد - امام دهم - شنیدم که می فرمود:

امام بعد از من فرزندم، حسن و پس از او

فرزندش، قائم است که دنیا را پر از عدل و داد

می سازد پس از آن که از ستم و جور پر شده باشد.^۲

۴- حذیفه می گوید پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمود: اگر از

دنیا بیش از یک روز باقی نماند، خدا آن روز را

آنچنان طولانی خواهد کرد تا مردی از اولاد مرا که

همنام من است برانگیزد. سلمان عرض کرد: یا

۱. المهدی، ص ۶۰.

۲. منتخب الاثر ص ۲۲۵.

رسول الله از کدام فرزندان؟ حضرت دست خود را بر حسین علیه السلام زد و فرمود از این^۱.

۵- مسعدة از امام صادق علیه السلام نقل می کند که فرمود: قائم ما از صلب حسن (امام یازدهم حضرت امام حسن عسکری) و حسن از صلب علی (امام دهم حضرت علی النقی) و علی از صلب محمد (امام نهم حضرت امام محمدتقی) و محمد از صلب علی (امام هشتم حضرت علی بن موسی الرضا) و علی از صلب این فرزندانم - اشاره کرد به حضرت موسی بن جعفر امام هفتم - خارج می شود... ما دوازده امامیم، همه معصوم و پاکیزه. سوگند به خدا اگر از دنیا بیش

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۲۷

از یک روز نماند آن روز را خدا آن چنان طولانی
می کند تا قائم ما اهل بیت، خروج کند!

نظر دانشمندان جامعه شناسی

دانشمندان بزرگ جهان برآنند که جنگ ها،
خونریزی ها، آدمکشی ها، روسپیگری ها و این همه
مفاسد روزافزون امروز، به جهت نبودن موازنه بین
خواسته های جسم و روح انسانی است.

انسان امروز فضایل اخلاقی و سرمایه های
معنوی را زیر پا گذارده، اگرچه دریا و فضا و صحرا
را تسخیر کرده و خود را به کره ماه رسانده است.

بدیهی است که با تکیه بر زور و توانایی، نمی‌توان نظم و عدالت را در جهان مستقر کرد و تنها با تکنیک و علوم مادی سعادت انسان‌ها، تضمین نخواهد شد. و باری بشر چاره‌ای جز این ندارد که مناسبات اجتماعی خود را بر اساس ایمان و اخلاق استوار کند و با راهنمایی‌های یک مصلح بزرگ جهانی، خود را از گرداب خطرهای نجات داده و حکومتی بر اساس عدالت همراه با امنیت، صفا و صمیمیت برقرار سازد؛ بدین ترتیب اجتماع بستری شتابناک به سوی آمادگی برای قیام امام عصر پیش می‌رود.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۲۹

طول عمر آن حضرت

ما برآنیم که درازی عمر بشر امری محال نیست چرا که به صراحت در قرآن عزیز می‌خوانیم که: حضرت نوح عمر طولانی داشت و تنها ۹۵۰ سال به تبلیغ و رسالت پرداخت^۱.

نیز، بر اساس تحقیق‌هایی که اخیراً در دانش زیست‌شناسی به عمل آمده است؛ امکان طول عمر تأیید می‌گردد و حتی دانشمندان بزرگ برآنند که غذاها و داروهایی برای بشر تهیه کنند که عمر او را طولانی سازد.

۱. «فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا»، سوره‌ی

عنکبوت، آیه‌ی ۱۴.

۳۰ / دادگر غیبی و خدایی

مرحوم آیت‌الله آقای صدر در کتاب المهدی، مقاله‌ای از مجله‌ی المقتطف، شماره‌ی ۳، از سال ۵۹ نقل می‌کند؛ که به‌عنوان شاهد بر گفتار بالا، خلاصه‌ای از آن را در اینجا بیان می‌کنیم:

«دانشمندان موثق می‌گویند: تمام بافت‌های اصلی جسم حیوان می‌توانند تا همیشه زنده باشند و برای انسان امکان دارد که هزاران سال زندگی کند به شرط آن‌که پیش آمدی نکند که رشته‌ی حیاتش بریده شود. این بزرگان از روی حدس و گمان سخن نمی‌گویند بلکه با آزمایش‌های علمی به این نتیجه رسیده‌اند...

«دیمندو برل» استاد دانشگاه جونس هبکنس، می‌گوید: ثابت شده است که اعضای اصلی جسم انسان، استعداد زندگی جاودان دارند. ظاهراً نخستین

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۳۱

کسی که آزمایش مذکور را روی اجزای جسم حیوان انجام داد، دکتر «جاک لوب» بود و بعد از او دکتر «ورن لوریس» - که با همکاری همسرش ثابت کرد: «اجزای جنین پرنده‌ای را می‌توان در آب نمکین زنده نگهداری کرد». این تجربه‌ها مرتباً انجام می‌گرفت تا این‌که دکتر الکسیس کارل به انجام تجربه‌هایی دیگر قیام و اثبات کرد که به اجزای مورد آزمایش؛ پیری راه نمی‌یابد و حتی از خود حیوانی که این اجزاء از بدن آن گرفته شده، بیشتر زندگی می‌کنند. او در ماه ژانویه سال ۱۹۱۲ میلادی آزمایش‌های خود را آغاز کرد و با فداکاری و رفع مشکلات فراوان؛ به کشف این موضوع‌ها، موفق شد:

۳۲ / دادگر غیبی و خدایی

۱ - تا عارضه‌ای مانند کمبود موادّ غذایی و یا ورود میکرب، برای سلول‌های زنده پیش نیاید؛ همیشه زنده خواهند ماند.

۲ - اجزای مذکور علاوه بر این که زنده خواهند بود، دارای رشد و تکثیر نیز می‌باشند.

۳ - رشد و تکثیر آن‌ها را با غذایی که به آن‌ها می‌رسد می‌توان اندازه‌گیری کرد.

۴ - گذشت زمان در آن‌ها هیچ‌گونه اثری نمی‌گذارد و با مرور زمان پیر و ضعیف نمی‌گردند و حتی اندک اثری هم از پیری در آن‌ها دیده نمی‌شود؛ و در هر سال درست مانند سال‌های قبل رشد و تکثیر دارند.

پس چرا انسان می‌میرد و چرا مدّت

زندگیش معمولاً از صد سال در نمی‌گذرد؟

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۳۳

در پاسخ باید گفت: اعضای جسم حیوان و انسان فراوان است و با هم اختلاف دارد و نیز میان آن‌ها ارتباط و اتصال کاملی برقرار است؛ به گونه‌ای که زنده بودن بعضی از آن‌ها بستگی دارد به زنده بودن برخی دیگر و ناتوانی و مرگ بعضی از اجزای انسان و حیوان موجب مرگ سایر اعضا می‌گردد. مرگ‌های ناگهانی که بر اثر حمله‌ی میکروب‌ها پیش می‌آید؛ به همین جهت است و همین موضوع موجب شده، که حدّ متوسط عمر انسان از هفتاد و هشتاد سال هم کمتر گردد. البتّه آنچه تجربه ثابت کرده این است که علّت مرگ، رسیدن سن به هفتاد و یا هشتاد نیست بلکه علّت اصلی، امراض و عوارضی است که بر یکی از اعضا حمله می‌کند و آن را از کار

می‌اندازد و چون با مرگ آن عضو؛ ارتباط سایر
عضوها قطع می‌گردد؛ مرگ همه‌ی اعضا فرامی‌رسد.
پس اگر علم بتواند آن عوارض را از بین ببرد و
یا مانع تأثیر آنها شود؛ دیگر برای زندگی طولانی
مانعی وجود نخواهد داشت.^۱

بنابراین وقتی دانستیم که بسیاری عمر، محال
نیست هیچ اشکالی ندارد که خداوند توانا یک بشر را
هزارها سال، سالم و رشید نگاه دارد چراکه تنظیم
شرایط طول عمر دست خداست؛ او می‌تواند نظام
دیگری به وجود آورد که بر نظام عادی حاکم باشد؛
چنان‌که در تمام معجزه‌ها این کار را کرده است؛
معجزه‌های پیامبران از قبیل سرد شدن آتش برای

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۳۵

ابراهیم خلیل و ازدها شدن عصای حضرت موسی،
زنده شدن مردگان به وسیلهی حضرت عیسی و غیر
آن؛ همه برخلاف جریان عادی بود ولی خدا به
قدرت خود نظام دیگری به وجود آورده و معجزه
انجام یافته است و تمام مسلمانان و بو بلکه یهود و
نصاری آن معجزه‌ها را باور دارند.

بنابراین، درباره‌ی طول عمر امام زمان - که
درود خدا بر او - جای هیچ‌گونه اشکالی باقی
نمی‌ماند زیرا اگر طول عمر را ناممکن بدانند؛ این
ادعا به‌طور کلی پس از تصریح قرآن به طول عمر
حضرت نوح و نیز کشفیات اخیر دانش
زیست‌شناسی، قابل قبول نیست و اگر بگویند این
کار ممکن است ولی خلاف نظام طبیعی و عادی

۳۶ / دادگر غیبی و خدایی

است؛ در پاسخ باید گفت: که طول عمر امام زمان برخلاف نظام طبیعی و مانند معجزه‌ی پیامبران به خواست خداوند انجام گرفته است و کسی که به قدرت خداوند و وقوع معجزات پیامبران ایمان دارد؛ نباید در طول عمر آن گرامی؛ کمترین اشکالی داشته باشد.

غیبت امام عصر (عج)

پیامبر گرامی اسلام، گاه، مسأله‌ی غیبت امام دوازدهم را به مردم گوشزد می‌فرمودند و ائمه‌ی اطهار علیهم‌السلام هم این مسأله را پیوسته به مردم یادآوری می‌کردند. خبر غیبت امام زمان از پیش از تولدش آن قدر بازگو می‌شد که هر کس به وجود آن حضرت معتقد می‌بود به غیبت طولانی آن حضرت نیز

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۳۷

عقیده مند می گشت. به چند نمونه از روایت های بسیاری که در این زمینه، در دست داریم، توجه فرمایید:

۱- پیامبر گرامی اسلام فرمود:

قائم از فرزندان من به موجب عهدی که از من به وی می رسد. پنهان می شود آن چنان که بیشتر مردم می گویند خدا به آل محمد احتیاجی ندارد و برخی در ولادتش تردید می کنند؛ پس هر کس زمانش را درک کند، باید به دین خود عمل نماید و نباید با دو دلی، شیطان را بر خود راه دهد مبدا که او را از ملت و دین من خارج سازد!

۲ - امیرمؤمنان، علی علیه السلام فرمود: قائم ما غیبتی دارد آن طولانی خواهد بود... آگاه باشید! هر کس بر دینش ثابت بماند و با طولانی شدن غیبت آن حضرت، دلش قساوت پیدا نکند (و از دین حق منحرف نشود) روز رستخیز، در رتبه‌ی من با من خواهد بود.

آنگاه فرمود: قائم ما، چون قیام کند؛ بیعت هیچ‌کس به گردن او نیست و به همین جهت ولادتش مخفی و خودش غایب می‌گردد^۱.

۳ - محمد بن مسلم می‌گوید از امام جعفر صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: اگر خبر غیبت امام خود را شنیدید انکار نکنید^۱.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۳۹

۴ - طبرسی می‌نویسد: اخبار غیبت را محدثان شیعه در اصول و کتاب‌هایی که در عصر امام باقر و امام صادق - که سلام خدا بر هر دوان - تألیف شده است ضبط کرده بودند، از جمله‌ی محدثان مطمئن، حسن بن محبوب است. وی در حدود صد سال قبل از زمان غیبت کتاب مشیخه را تألیف و اخبار غیبت را در آن ثبت کرده که حدیث زیر، از آن جمله است:

«ابوبصیر می‌گوید: خدمت امام صادق علیه السلام

عرض کردم: حضرت ابوجعفر می‌فرمود: قائم آل محمد دو غیبت دارد یکی طولانی و دیگری کوتاه

۴۰ / دادگر غیبی و خدایی

فرمود: آری ای ابوبصیر یکی از آن دو غیبت طولانی‌تر از دیگری است...^۱.

بنابراین غیبت امام عصر (عج) پیامبر گرامی اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ و ائمه‌ی طاهرین عَلَيْهِمُ السَّلَامُ همراه با خبر دادن از وجود مبارکش، به مردم خاطر نشان می‌ساختند و اعتقاد آن حضرت همراه با اعتقاد به غیبت آن حضرت همراه با اعتقاد به وجودش بوده است.

شیخ صدوق از سید حمیری نقل می‌کند که:
«من درباره‌ی محمد بن حنفیه غلو داشتم و معتقد بودم که غایب است تا خدا به من منت نهاد و به وسیله‌ی امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ از آتش نجات یافتم و به راه راست هدایت شدم بدین قرار که بعد از این که

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۴۱

امامت جعفر بن محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ با دلیل و برهان برایم ثابت شد، روزی به آن حضرت عرض کردم: یا بن رسول الله در موضوع غیبت و صحّت آن احادیثی از پدرانت به ما رسیده است؛ خواهشمندم بفرمایید که آن غیبت درباره‌ی چه شخصی خواهد بود؟ فرمود: آن غیبت برای فرزند ششم از نسل من اتفاق خواهد افتاد و او امام دوازدهم است بعد از رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ که نخستین ایشان علی بن ابیطالب و آخرشان قائم بحق و بقیّه الله در زمین و صاحب الزمان است...»^۱

چرا امام زمان (عج) غایب است؟

در درس‌های پیشین گفتیم که وجود امام علیه السلام و جانشین پیامبر، از جهات فراوان، از جمله برای رفع اختلافات، تفسیر قوانین الهی، هدایت معنوی و باطنی و... لازم است و خداوند مهربان، پس از رسول گرامی اسلام، امیرمؤمنین و پس از وی یازده فرزندش را یکی پس از دیگری به‌عنوان امام تعیین فرمود.

بدیهی است که وظایف امام زمان (عج) نیز از نظر تمام جنبه‌های امامت، چونان پیشوایان قبلی است و اگر موانع ظهور نمی‌بود، لازم بود که ظاهر باشد تا مردم از تمام فواید وجود او برخوردار شوند اما چرا از همان نخست از نظرها غایب شد؟ در پاسخ این سؤال باید گفت:

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۴۳

اساساً با اعتقاد به حکمت خداوند لزومی ندارد که به دنبال فلسفه و علل غیبت آن حضرت بگردیم زیرا ندانستن علت اصلی غیبت آن حضرت برای ما ضرری ندارد، چنان که فلسفه‌ی بسیاری از چیزهای دیگر را نمی‌دانیم. تنها همین کافی است که بر اساس خبرهای بسیار و دلیل‌های راستین، بدانیم که خداوند بزرگ، حجت خود را فرستاده است اما به جهت پاره‌ای مصالح، او را در پس پرده‌ی غیبت نگاه داشته است.

از برخی روایت‌ها نیز استفاده می‌شود که علت اصلی و اساسی غیبت، پس از ظهور آن بزرگوار، آشکار می‌گردد. عبدالله فضل هاشمی می‌گوید از امام صادق علیه السلام شنیدم که فرمود: ناگزیر

برای صاحب‌الامر غیبتی خواهد بود که اهل باطل در آن به شک خواهند افتاد. عرض کردم چرا؟ فرمود: به جهتی که اجازه نداریم بازگوییم.

عرض کردم حکمتش چیست؟ فرمود همان حکمتی که در غیبت‌های حجت‌های گذشته وجود داشت؛ و آشکار نمی‌گردد مگر بعد از ظهور وی چنان‌که کارهای حضرت خضر (اشاره به سوراخ کردن کشتی، کشتن جوان و اصلاح دیوار در داستان خضر و موسی) شناخته نشد مگر هنگامی که موسی و خضر می‌خواستند از هم جدا شوند؛ ای پسر فضل موضوع غیبت، امر الهی و سرّی از اسرار خداست و چون خدا را حکیم می‌دانیم؛ تصدیق می‌کنیم که تمام

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۴۵

کارهایش به دانایی و حکمت انجام می‌گیرد؛ گرچه
تفصیل آن‌ها برای ما معلوم نگردد!

البته فوایدی می‌توان برای غیبت آن حضرت
برشمرد که در برخی از اخبار هم، به آن‌ها اشاره شده
و از آن جمله است:

۱- آزمایش مردم

یکی از فواید غیبت امام زمان (عج) آزمایش
مردم است تا از یک‌سو: گروهی که بی‌ایمانند؛
باطنشان ظاهر شود و از سوی دیگر: کسانی که ایمان،
در ژرفای دلشان ریشه کرده است، با انتظار فرج و
شکیبایی در سختی‌ها و ایمان به غیب کامل‌تر شوند

۴۶ / دادگر غیبی و خدایی

و ارجمندی‌شان معلوم گردد و به درجاتی از ثواب دست یابند.

موسی بن جعفر علیه السلام فرمود: هنگامی که پنجمین فرزندم غایب شد، مواظب دین خود باشید تا کسی شما را از آن خارج نکند؛ برای صاحب این امر غیبتی خواهد بود که گروهی از عقیده‌مندان به او از اعتقادشان دست برمی‌دارند و این غیبت آزمونی است که خدا با آن بندگان را می‌آزماید^۱.

۲- محفوظ ماندن آن حضرت از کشته شدن

از مطالعه‌ی تاریخ پیشوایان اسلام و وضع آنان نسبت به خلفای اموی و عباسی، به روشنی درمی‌یابیم که اگر امام دوازدهم ظاهر می‌بود، حتماً او

۱. بحار، ج ۵۲، ص ۱۱۳.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۴۷

را چون اجدادش می‌کشتند و یا مسموم می‌ساختند؛
چراکه شنیده بودند و می‌دانستند که در خاندان پیامبر
و از فرزندان علی و فاطمه - سلام خدا بر آنان -
شخصیتی به وجود خواهد آمد که حکومت ستمگران
و مستبدان به دست او برچیده می‌شود و آن‌کس
فرزند حضرت امام حسن عسکری علیه السلام است لذا
عباسیان درصدد کشتن او برآمده بودند ولی خدا آن
حضرت را حفظ کرد و دشمنان او را ناامید ساخت.

زراره از امام صادق علیه السلام نقل می‌کند که فرمود:
برای قائم پیش از ظهور غیبتی است. عرض کردم
چرا؟ فرمود: برای در امان ماندن از کشته شدن و این

غیبت ادامه دارد تا زمینه‌ی ظهور و غلبه‌ی او بر حکومت ستمگران و مستبدان فراهم آید.^۱

۳- نبودن بیعت هیچ‌کس بر او

سومین فایده‌ای که از روایت‌ها برمی‌آید: این است که آن حضرت بدین واسطه از بیعت کردن با ستمکاران و خلفاء و زمامداران غاصب محفوظ می‌ماند و به هنگام ظهور، بیعت کسی، با ایشان نخواهد بود و بی‌پرده حق را بیان می‌کنند و حکومت عدل و حق را برقرار می‌سازند.

امام صادق علیه السلام فرمود: چون قائم قیام کند، هیچ‌کس بر او بیعتی ندارد.^۲

۱. منتخب الاثر، ص ۴۳۶.

۲. اثبات الهداة، ج ۶، ص ۴۳۶.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۴۹

فواید وجود امام غایب (عج)

از این پیش، گفتیم که خداوند امام زمان را تعیین کرده است تا در میان مردم به هدایت آنان پردازد ولی این خود مردمند که مانع ظهور آن حضرتند و هرگاه مردم برای حکومت واحد جهانی و الهی (که بر پایه‌ی عدالت واقعی، رعایت حقوق و اجراءِ تمام احکام اسلامی بی‌هیچ تقيّه و ترسی، استوار است) آمادگی کامل پیدا کنند؛ حضرتش آشکار خواهد شد، پس، از سوی خدای مهربان؛ کوتاهی در عنایت و مهربانی نیست؛ بلکه تقصیر از خود مردم است که امام زمان غایب شده و ظهور سبب غایب شدن امام زمان (عج) و مانع ظهور آن بزرگوار هستند؛ به‌هر حال مردم مقصّرند و منعی از جانب خدا نیست. اما باید

دانست که فواید وجود امام به راهنمای‌های ظاهری - اگر در میان مردم می‌بود - منحصر نیست؛ بل از نظر «تکوین و تشریح» وجود مقدس امام فواید دیگری دارد که این فواید بی آن‌که در میان مردم ظاهر باشد؛ نیز، وجود دارد. مهم‌ترین فایده وجود امام «واسطه فیض بودن» است؛ چون بر اساس دلیل‌هایی که دانشمندان اقامه کرده‌اند و نیز طبق حدیث‌های فراوانی که در موضوع امامت وارد شده است؛ اگر امام علیه السلام نباشد، رابطه‌ی عالم و آفریدگار جهان منقطع می‌گردد؛ چرا که تمام بخشش‌های الهی به واسطه‌ی امام بر سایر مردم نازل می‌شود، چنان‌که

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۵۱

در احادیث بسیار این مضمون وارد شده است: «لَوْ
بَقِيَتْ الْأَرْضُ بِغَيْرِ إِمَامٍ لَسَاخَتْ...»^۱.

آری، امام قلب عالم وجود و رهبر و مربی نوع
انسانی است و از این جهت حضور و غیبت او
تفاوتی ندارد. و نیز، هدایت معنوی امام نسبت به
افراد شایسته همیشگی است، اگرچه امام را نتوانند
ببینند، به‌ویژه که اخبار وارد شده است که آن
حضرت در میان مردم و در مجالس مؤمنان رفت و
آمد دارد گرچه مردم او را نشناسند^۲. بنابراین،
پاسداری امام از دین و دستگیری از مردم شایسته، در
زمان غیبت هم، به‌خوبی انجام می‌گیرد. در حقیقت

۱. اصول کافی، ج ۱، ص ۱۷۸، چاپ آخوندی.

۲. اصول کافی، ج ۱، ص ۳۳۷، چاپ آخوندی.

امام غایب، همانند خورشید پنهان پشت ابر است که: از نور و حرارتش، موجودات بهره می‌برند اگرچه نادانان و کورچشمان، آن را نبینند.

امام صادق علیه السلام نیز، در پاسخ کسی که سؤال کرده بود: «چگونه مردم از امام غایب استفاده می‌کنند؟»

فرمود: «به همان گونه که از خورشید، وقتی که ابر آن را می‌پوشاند»^۱.

در اینجا نظر شما را به گفتار یکی از مستشرقین^۲ جلب می‌کنیم:

۱. منتخب الاثر، ص ۲۷۱.

۲. دکتر کرین استاد فلسفه در دانشگاه سوربن (فرانسه) و رئیس انستیتو فرانسه و ایران.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۵۳

«به عقیده‌ی من مذهب تشیع، تنها مذهبی است که رابطه‌ی هدایت الهی را میان خدا و خلق برای همیشه نگهداشته و به‌طور استمرار، پیوستگی ولایت را زنده و پابرجا می‌دارد. مذهب یهود، نبوت را که رابطه‌ای است واقعی میان خدا و عالم انسانی، در حضرت کلیم ختم کرده و پس از آن به نبوت حضرت مسیح و حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ اذعان نکرده است و رابطه‌ی مزبور را قطع می‌کند نیز نصاری در حضرت مسیح متوقف شده‌اند و اهل سنت از مسلمین هم در حضرت محمد ایستاده‌اند و با ختم نبوت در ایشان، دیگر رابطه‌ای میان خالق و مخلوق برقرار نمی‌دانند.

«تنها مذهب تشیع است که معتقد است نبوت با حضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ختم می شود ولی ولایت، که همان رابطه‌ی هدایت و تکمیل است بعد از آن حضرت و برای همیشه زنده می ماند... آری، تنها در مذهب تشیع است که این حقیقت میان عالم انسانی و الوهی برای همیشه باقی و پابرجاست»^۱.

یادآوری لازم:

عقیده‌ی به امام زمان بدین معناست که ارتباط بین مردم با عالم غیب نگسیخته است و کسانی که این عقیده را دارند باید همیشه به یاد آن حضرت و منتظر ظهور آن مصلح غیبی باشند.

۱. سالنامه‌ی مکتب تشیع، سال ۲، ص ۲۱-۲۰.

درسهایی از اصول دین، شماره بیست و دوم / ۵۵

البته معنای انتظار امام زمان این نیست که همه‌ی مسلمان‌ها و شیعیان دست روی دست گذارده و هیچ‌گونه اقدامی در راه پیشبرد هدف‌های اسلامی نکنند و فقط منتظر آن حضرت باشند؛ بلکه همان‌طور که علمای بزرگ و دانشمندان شیعه از قدیم‌الایام گفته‌اند؛ همه‌ی مسلمانان و شیعیان، وظیفه دارند در هر شرایطی در راه برقراری و توسعه‌ی معارف و احکام اسلام بکوشند. در برابر ستم و گناه، پایداری و با امکانات خود با آن مبارزه کنند و به بیان دیگر بکوشند تا زمینه‌ی حکومت عدل و داد فراهم آید یعنی جامعه را طوری ترتیب دهند که همه خواهان عدالت باشند و اگر عملاً ظلم و جور در اجتماع حکم فرماست همه به آن اعتراض کنند و از آن

روبگردانند و باری، هر مسلمانی وظیفه دارد که در راه ایمان و اسلام فداکاری کند و همیشه آماده‌ی استقبال از حضرت مهدی موعود(عج) باشد یعنی زندگی خود را طوری تنظیم کند که با برنامه‌ی آن حضرت تناقض نداشته باشد تا بتواند در صف پیروان او قدم بردارد و با دشمنان او مبارزه کند.

چند کتاب مفید در این زمینه:

۱ - دادگستر جهان

۲ - نوید امن و امان

۳ - خورشید مغرب

۴ - منتخب الاثر

۵ - المهدی

۶ - در فجر ساحل